

سویفت و اینستکس طراحی شده که یک سیستم داخلی بین ایران و اتحادیه اوراسیاست. همچنین باید در نظر داشت که از نظر زمینی و ریلی بین ایران با این کشورها ارتباطات نزدیکی وجود دارد که در این شرایط، چنین ارتباطی بسیار مهم است. نکته دیگر آنکه سنگاپور، ویتنام و ترکیه برای امضای قرارداد تجارت آزاد با این اتحادیه در حال رایزنی هستند، اما ایران نخستین کشوری بوده که این توافقنامه را امضا و تصویب کرده است. در نهایت، باید مدنظر داشت موفقیت چنین قراردادی بستگی به این دارد که دستگاه‌های مختلف ایران، بانک مرکزی، گمرک، پایانه‌های مرزی و مناطق آزاد تجاری چگونه اقدام کنند. اگر تمام این دستگاه‌ها به صورت هماهنگ عمل کنند امکان موفقیت این پروژه زیاد است. علاوه بر این، تولید داخل نیز باید باکیفیت باشد تا توان رقابت را داشته باشد. از آنجا که تا سه سال آینده قرار است مرحله به مرحله تعرفه‌های گمرکی به صفر برسد این مسئله باعث می‌شود شهروندان ایران و کشورهای اوراسیا به صورت رقابتی محصولات را انتخاب کنند.

۲-۲- همکاری در حوزه انرژی

اتحادیه اقتصادی اوراسیا با تولید ۲۰/۷ درصد گاز طبیعی جهان، ۱۴/۶ درصد نفت جهان و گاز تغلیظ شده به‌عنوان قدرتی مافوق انرژی دیده می‌شود. این موضوع اتحادیه را به برترین تولیدکننده جهان در هر دو حوزه نفت و گاز تبدیل کرده است. می‌توان گفت، انرژی نقش تعیین‌کننده‌ای در پویایی توسعه ملی کشورهای اوراسیا دارد. بنابراین، هدف اصلی شکل‌گیری

مربوط به حیوانات، میوه، آهن و فولاد را تهیه کرد. از سوی دیگر، با توجه به اینکه قرقیزستان واردکننده محصولاتی مانند سوخت‌های فسیلی، ماشین‌آلات، تجهیزات الکترونیکی، کفش، آهن و فولاد، محصولات پتروشیمی، وسایل نقلیه، پلاستیک، الیاف، پوشاک، مصنوعات آهن و فولاد، چوب، میوه و آجیل است، ایران می‌تواند در حوزه صادرات هم روابط خود را با این کشور گسترش دهد. در ارتباط با اهداف قرقیزستان در اتحادیه اقتصادی اوراسیا، استفاده از تسهیلات اتحادیه برای صادرات کالاها و نیروی انسانی جزء اهداف مهم این کشور به شمار می‌آیند.

در مجموع، در ارتباط با تأثیر همکاری ایران با اتحادیه اوراسیا این موافقتنامه می‌تواند جهش صادراتی برای ایران ایجاد کند، یعنی ایران اقلامی مانند گل و گیاه، فرش، گلیم، مواد غذایی و مرکبات را صادر کند و از سوی دیگر، اقلامی مانند گندم، گوشت، غلات و ماشین‌آلات صنعتی از کشورهای عضو این اتحادیه وارد کند. برای بهره‌برداری بهتر از این توافقنامه باید کیفیت محصولات در داخل و شرایط رقابت‌پذیری افزایش یابد تا بتوان از این توافق به‌خوبی بهره‌برداری کرد. نکته دیگر اینکه در فضای تحریمی این نوع همکاری‌ها می‌تواند یک فضای تنفسی را برای ایران ایجاد کند؛ اگرچه بدون شک نمی‌تواند همه مشکلات را حل کند. از سوی دیگر، چون مبادله بانکی بین کشورها با یورو و دلار صورت نمی‌پذیرد و با ارزهای رایج کشورها، به‌ویژه ریال و روبل انجام می‌شود، نظام‌های مالی مستقلی از

جاده ابریشم، عضویت در این اتحادیه می‌تواند، مزیت‌های مثبتی را برای موقعیت ژئواکونومیک ایران به ارمغان بیاورد. در آسیای مرکزی تمرکز اصلی کشورها بر این است که با بهبود زیرساخت‌های حمل‌ونقل و انرژی، زمینه‌ساز گسترش همکاری‌های اقتصادی شوند. در این ارتباط، مسیرهای حمل‌ونقل در سراسر خزر از طریق بندر آکتائو به جمهوری آذربایجان و گرجستان می‌رسند. این بندر برای راه‌آهن باکو-تفلیس-قارص جنبه تکمیل‌کنندگی دارد و راه جدیدی بین قزاقستان، ترکمنستان و ایران برقرار می‌سازد. در سال‌های آینده روسیه و چین می‌کوشند با هماهنگی بیشتر و با استفاده از طرح‌های اتحادیه اقتصادی اوراسیا، حوزه جاده ابریشم را توسعه دهند. این موضوع می‌تواند به‌نوبه‌خود زمینه همکاری ایران را با کشورهای عضو اتحادیه در ارتباط با حمل‌ونقل بیشتر فراهم کند.

نتیجه‌گیری و راهکارها

اتحادیه اقتصادی اوراسیا که متشکل از کشورهای روسیه، قزاقستان، بلاروس، قرقیزستان و ارمنستان است، فعالیت رسمی خود را از سال ۲۰۱۵ شروع کرد. تسریع جریان کالاها و خدمات، برداشتن موانع تجارت و سرمایه‌گذاری در بین کشورهای عضو، از اهداف مهم اتحادیه اقتصادی اوراسیا به‌شمار می‌آیند. کشورهای عضو این اتحادیه به‌طور عمده صادرکننده انرژی، مواد مصرفی مانند گوشت، کود، روغن‌های

بازار مشترک انرژی، تأمین انرژی پایدار و امنیت انرژی است. از اصول کلی استقرار تدریجی بازار مشترک انرژی، قیمت‌گذاری بازار، توسعه رقابت، برداشتن موانع تجارت در منابع انرژی، توسعه زیرساخت‌های حمل‌ونقل، ایجاد محیط مطلوب برای جذب سرمایه‌گذاری در بخش انرژی و هماهنگی تدریجی قوانین و مقررات در زمینه انرژی است. اتحادیه اقتصادی اوراسیا همچنین تولیدکننده ۹ درصد از انرژی الکتریسیته جهان و ۵/۹ درصد زغال‌سنگ جهان است که به ترتیب سومین و چهارمین تولیدکننده در جهان به‌شمار می‌رود. بنابر گزارش آژانس خبری ترند در سال ۲۰۱۹، روسیه، قزاقستان، روسیه سفید و ارمنستان می‌خواهند در کنار بازار هیدروکربن واحد تا سال ۲۰۲۵، بازار مشترک برق ایجاد کنند. برای این حجم از منابع انرژی و صادرات آن به حمل‌ونقل و راه‌های ارتباطی با مناطق و کشورهای دیگر نیاز است. با توجه به چالش‌های روسیه با اوکراین در صادرات گاز به اروپا و محصور بودن کشورهای آسیای مرکزی در خشکی، موقعیت ایران و اهمیت آن به‌عنوان یکی از بهترین مسیرها، برای صادرات منابع انرژی این کشورها به نقاط دیگر مانند پاکستان و کشورهای دیگر مطرح است.

۲-۳- امکان همکاری با اتحادیه اقتصادی اوراسیا

در ارتباط با جاده ابریشم

از دیگر وجوه اهمیت اتحادیه اقتصادی اوراسیا، نقش کشورهای عضو آن برای چین در جاده ابریشم نوین است. با توجه به نقش ایران در مسیر

تقویت تولید کالاهای باکیفیت و رقابتی در دستور کار قرار گیرد.

- تکمیل زیرساخت‌های ضروری برای تسریع تجارت: مسئله دیگر، وجود چالش‌های جدی در آمادگی زیرساخت‌های تجارت در کشورمان است؛ برای مثال، کریدور شمال - جنوب هنوز بهره‌برداری نشده است. در این ارتباط لازم است برای بهره‌برداری حداکثری از ظرفیت‌های اقتصادی اتحادیه اقتصادی اوراسیا و تأمین کالاهای اساسی، اقدام‌های لازم برای تکمیل زیرساخت‌های مهم در دستور کار قرار گیرد.

- واردات کالاهای اساسی در قالب موافقتنامه ترجیحی: با توجه به اینکه ایران تا سال ۲۰۲۱ در قالب موافقتنامه ترجیحی با اتحادیه اقتصادی اوراسیا در ارتباط است و بعد از آن این موافقتنامه به موافقتنامه آزاد تجاری تبدیل خواهد شد، لازم است از ظرفیت موجود برای تأمین کالاهای اساسی در شرایط تحریم مانند غلات، گوشت و کالاهای واسطه‌ای مورد نیاز صنعت داخلی برای تقویت تولید، حداکثر استفاده را بکند.

گیاهی و حیوانی، کالاهای صنعتی و واسطه‌ای و انواع مواد شیمیایی آلی و غیرآلی هستند و ایران می‌تواند در دوره تحریم اقلام مورد نیاز خود را در این ارتباط از این اتحادیه فراهم کند. حوزه انرژی و ارتباطات بین اتحادیه اقتصادی اوراسیا و جاده ابریشم از دیگر فرصت‌های ایران برای همکاری با این اتحادیه به شمار می‌آیند.

- ایجاد هماهنگی بین نهادهای دخیل حوزه تجارت: از مشکلاتی که ایران در موضوع تجارت دارد این است که متولیان متعددی در این حوزه وجود دارند. ۳۰ نهاد متولی حوزه تجارت هستند، این پراکندگی و تعدد متولیان کار تجارت را دشوار می‌کند. بنابراین، در این ارتباط لازم است اقدام‌های لازم برای هماهنگی مانند ایجاد یک کمیته مستقل حوزه تجارت در راستای تسریع فرآیند تجارت و زدودن ناهماهنگی‌ها در دستور کار قرار گیرد.

- حمایت از تولید داخلی در راستای تولید کالاهای باکیفیت و رقابتی: کیفیت کالاها از موضوع‌های بسیار مهم است. در داخل ایران هیچ کالای مصرفی با برند روسی وجود ندارد. همین‌طور در روسیه هم برند ایرانی شناخته‌شده‌ای موجود نیست. در این ارتباط نکته مهم‌تر از کاهش تعرفه‌ها، مسئله تولید باکیفیت و رقابتی و فروش مستقیم و همچنین حفظ و استمرار آن است. بازاریابی حرفه‌ای و افزایش تعداد شرکت‌های بزرگ نیز اهمیت زیادی دارد. پیشنهاد می‌شود، حمایت‌های قانونی، مالی و گمرکی لازم برای تقویت صنایع داخلی در راستای